

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jerzy Grubba

SSN Michał Laskowski

Protokolant Agnieszka Niewiadomska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego,
w sprawie **D. T.** ,

o wydanie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 26 lutego 2025 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego - na niekorzyść

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 3 października 2023 r., sygn. akt IX K 737/23,

**uchyla zaskarżony wyrok łączny i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania.**

Jerzy Grubba

Dariusz Kala

Michał Laskowski

UZASADNIENIE

W części wstępnej wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 3 października 2023 r., sygn. akt IX K 737/23 wskazano, że D. T. został skazany następującymi prawomocnymi wyrokami:

1. „Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 13 lutego 2014 r. w sprawie o sygn. akt IX K 840/11 za przestępstwo z art. 158 § 1 k.k. popełnione w dniu 29 lipca 2011 r. na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 5 lat, orzeczono dozór kuratora i 500 złotych nawiazki na rzecz pokrzywdzonego;
2. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 26 września 2017 r. w sprawie o sygn. akt III K 718/17 za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. popełnione w dniu 8 maja 2017 r. na karę grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych po 40,00 zł, nadto orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów na okres 3 lat i świadczenie pieniężne w wysokości 5000 zł. W dniu 11.12.2021 r. orzeczona wobec skazanego kara grzywny została wykonana, natomiast orzeczony środek karny został wykonany w dniu 4.10.2020 r.;
3. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 7 grudnia 2021 r. w sprawie o sygn. IX K 317/21 za przestępstwa z art. 278 § 5 k.k. w zw. z art. 278 § 1 k.k. popełnione w okresie od kwietnia 2020 r. do 9 lutego 2021 r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności i 1365,12 zł nawiazki. W dniu 6.02.2023 roku wykonana została kara pozbawienia wolności;
4. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 26 stycznia 2022 r. w sprawie IX K 812/20 za przestępstwo z art. 209 § 1a k.k. popełnione w okresie od 8 maja 2019 r. do 12 listopada 2019 r. na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej pracy na cele społeczne w rozmiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym; orzeczono obowiązek łóżenia na utrzymanie. Postanowieniem z dnia 20 września 2022 r. karę ograniczenia wolności zamieniono na zastępczą karę 3 miesięcy pozbawienia wolności;
5. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 10 marca 2022 r. w sprawie III K 1294/21 za przestępstwo z art. 209 § 1a k.k. popełnione w okresie od 1 lutego 2020 r. do 8 grudnia 2021 r. na karę 1 roku ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej pracy na cele społecznie w rozmiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym, orzeczono obowiązek łóżenia na utrzymanie. Postanowieniem z dnia 20 września 2022 r. karę ograniczenia wolności zamieniono na zastępczą karę 6 miesięcy i 2 dni pozbawienia wolności”.

Opisanym wyrokiem łącznym Sąd Rejonowy w Gliwicach, na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k., połączył kary ograniczenia wolności orzeczone wyrokami opisanymi w punktach: IV i V wyroku i wymierzył skazanemu D. T. karę łączną 8 (ośmiu) miesięcy pozbawienia wolności, na podstawie art. 576 § 1 k.p.k. ustalając, że w zakresie nieobjętym wyrokiem łącznym poszczególne wyroki podlegają odrębnemu wykonaniu. Ponadto, na podstawie art. 572 k.p.k., umorzył postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego w pozostałym zakresie. Wyrok zawierał również rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu.

Od powyższego wyroku łącznego żadna ze stron nie wywiodła środka odwoławczego i uprawomocnił się on w dniu 11 października 2023 r.

Od orzeczenia tego kasację na niekorzyść skazanego wywiodł natomiast Prokurator Generalny, który zaskarżył to orzeczenie w całości, zarzucając mu:

1. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego i materialnego, a mianowicie art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 568a § 1 pkt 2 k.p.k. i art. 85 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24 czerwca 2020 r., polegające na tym, że po dokonaniu nieprawidłowej oceny prawomocnych wyroków skazujących wydanych wobec D. T. w kontekście istnienia warunków do orzeczenia w wyroku łącznym kary łącznej pozbawienia wolności i w konsekwencji przyjęciu, że podstawę rozstrzygnięcia o karze łącznej stanowią przepisy rozdziału IX ustawy Kodeks karny w brzmieniu obowiązującym od dnia 24 czerwca 2020 r., sąd *meriti* po uprzednim połączeniu jednostkowych kar ograniczenia wolności w postaci: kary 6 miesięcy ograniczenia wolności, orzeczonej wobec skazanego D. T. prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 26 stycznia 2022 r., sygn. akt IX K 812/20, następnie zamienionej na zastępczą karę 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz kary roku ograniczenia wolności, orzeczonej wobec tego skazanego prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 10 marca 2022 r., sygn. akt III K 1294/21, następnie zamienionej na zastępczą karę 6 miesięcy i 2 dni pozbawienia wolności, niezasadnie orzekł jako karę łączną karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, tj. karę innego rodzaju niż faktycznie podlegające łączeniu wymierzone jednorodziejowe kary jednostkowe ograniczenia wolności w sytuacji, gdy przepis art. 85 § 1 k.k. w ww. brzmieniu nakazuje połączenie kar tego samego rodzaju wymierzonych z osobna za zbiegające się przestępstwa, a więc kar określonych w

prawomocnych wyrokach skazujących, nie zaś kar zastępczych pozbawienia wolności, których łączenie jest niedopuszczalne z mocy prawa;

2. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego i materialnego, a mianowicie art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 568a § 1 pkt 2 k.p.k., art. 410 k.p.k. i art. 85 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24 czerwca 2020 r., poprzez dokonanie nieprawidłowej oceny prawomocnych wyroków skazujących wydanych wobec D. T. w kontekście istnienia warunków do orzeczenia w wyroku łącznym kary łącznej, a w konsekwencji - przy przyjęciu, że podstawę rozstrzygnięcia o karze łącznej stanowią przepisy rozdziału IX ustawy Kodeks karny w brzmieniu obowiązującym od dnia 24 czerwca 2020 r. - nieprawidłowe ustalenie realnego zbiegu przestępstw w rozumieniu art. 85 § 1 k.k. w ww. brzmieniu, obejmującego jedynie przestępstwa będące przedmiotem postępowań toczących się przed Sądem Rejonowym w Gliwicach w sprawach o sygn. akt IX K 812/20 i III K 1294/21 w sytuacji, gdy realny zbieg przestępstw, będący obiektywnym ustaleniem, wyznaczony jest wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 7 grudnia 2021 r., sygn. akt IX K 317/21 jako chronologicznie pierwszym wyrokiem, zamykającym daną grupę przestępstw pozostających w realnym zbiegu, albowiem przestępstw przypisanych D. T. wyrokami Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 26 stycznia 2022 r., sygn. akt IX K 812/20 oraz z dnia 10 marca 2022 r., sygn. akt III K 1294/21, skazany dopuścił się odpowiednio: w okresie od 9 maja do 12 listopada 2019 r. oraz od 1 lutego 2020 r. do 2 grudnia 2021 r., tj. przed datą wydania wyroku w sprawie o sygn. akt IX K 317/21 i jednocześnie kary wymierzone temu skazanemu w sprawach o sygn. akt IX K 317/21, IX K 812/20 oraz III K 1294/21 w postaci odpowiednio: kary 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz kar 6 miesięcy oraz roku ograniczenia wolności, są karami podlegającymi łączeniu w rozumieniu przepisów prawa materialnego, co nakazywało - w świetle art. 87 § 1 k.k. - rozważenie możliwości ich połączenia i orzeczenia - w granicach wynikających z art. 86 § 1 k.k. - jako kary łącznej kary pozbawienia wolności, względnie odstąpienie od tego połączenia, pozostawienie kar do odrębnego wykonania i umorzenie postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego;

3. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego i materialnego, a mianowicie art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 568a § 1

pkt 2 k.p.k. i w zw. z art. 85 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24 czerwca 2020 r. i art. 4 § 1 k.k. poprzez niezasadne uznanie za względniejsze dla skazanego D. T. - w rozumieniu reguły intertemporalnej określonej w art. 4 § 1 k.k. - przepisów o karze łącznej w brzmieniu obowiązującym od dnia 24 czerwca 2020 r. w sytuacji, gdy podstawę tę winny stanowić przepisy Rozdziału IX ustawy Kodeks karny obowiązujące do dnia 23 czerwca 2020 r., albowiem w dacie wyrokowania przez Sąd Rejonowy w Gliwicach w przedmiocie wyroku łącznego (przy wskazanym w części wstępnej wyroku łącznego zakresie orzekania), jedynymi karami podlegającymi wykonaniu w rozumieniu art. 85 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r. były kary ograniczenia wolności orzeczone wobec D. T. prawomocnymi wyrokami Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 26 stycznia 2022 r., sygn. akt IX K 812/20 oraz z dnia 10 marca 2022 r., sygn. akt III K 1294/21, co nakazywało - z uwagi na ich jednorodność i wykonalność - połączenie ich węzłem kary łącznej i orzeczenie - według zasad określonych w art. 86 § 1 i 3 k.k. w brzmieniu obowiązującym do 23 czerwca 2020 r. kary łącznej ograniczenia wolności.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku łącznego i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy, zważył co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna.

Przepisy kodeksu karnego z 1997 r. ani w dniu wydania zaskarżonego orzeczenia, ani nigdy wcześniej nie przewidywały (i nie przewidują aktualnie) możliwości orzeczenia kary łącznej pozbawienia wolności w przypadku, gdy jej podstawę stanowią wyłącznie kary ograniczenia wolności. Możliwość orzeczenia kary łącznej pozbawienia wolności, gdy jej węzłem obejmowana jest kara/kary ograniczenia wolności, aktualizuje się tylko wtedy, gdy węzłem tym obejmowana jest również kara pozbawienia wolności (art. 87 § 1 k.k.). Na podstawie przepisów tego kodeksu nie jest również możliwe (i nigdy nie było) orzekanie kary łącznej na podstawie kar zastępczych oraz kar zastępczych i kar zasadniczych (zob. m.in. D Kala, M. Klubińska, *Kara łączna i wyrok łączny*, Kraków 2017, s. 51 – 52 i powołane tam orzecznictwo oraz poglądy doktryny; zob. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2024 r., IV KK 55/24).

Już z tych względów zaskarżone orzeczenie należy uznać za wydane z rażąco obrazą przepisów prawa, która miała istotny wpływ treść orzeczenia (art. 523 § 1 k.p.k.).

Autor kasacji trafnie również zarzucił sądowi I instancji, pozbawioną należytej wnikliwości analizę materiału dowodowego, skutkującą stwierdzeniem, że data końcowa przestępstwa przypisanego D. T. wyrokiem z dnia 10 marca 2022 r., w sprawie III K 1294/21, przypadała na dzień 8 grudnia 2021 r. Staranna analiza treści odpisu wyroku znajdującego się w aktach sprawy IX K 737/23, a nade wszystko oryginału tego orzeczenia i innych dokumentów z akt sprawy III K 1294/21 wskazuje, że datą końcową popełnienia ww. przestępstwa był 2 grudnia 2021 r. Powyższa okoliczność była zaś istotna z perspektywy ustalenia realnego zbiegu przestępstw. Zgodnie wszak z tym, co przyjął sąd I instancji, wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach w sprawie IX K 317/21 z dnia 7 grudnia 2021 r., skazano oskarżonego za przestępstwa popełnione od kwietnia 2020 r. do 9 lutego 2021 r. Wobec tego należałoby stwierdzić, że w realnym zbiegu przestępstw pozostają przestępstwa opisane w punktach III, IV i V części wstępnej zaskarżonego wyroku łącznego. Tego rodzaju konstatacja bez wątpienia mogła mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Przy tej okazji trzeba zauważyć, że organ *meriti* popełnił błąd także przy wskazaniu początkowej daty popełnienia przestępstwa przypisanego wyrokiem z 26 stycznia 2022 r. w sprawie IX K 812/20 (zamiast prawidłowej daty 9 maja 2019 r. podano datę 8 maja 2019 r.), choć to uchybienie nie jest tak doniosłe, jak błąd popełniony przy przywoływaniu treści wyroku III K 1294/21.

Powyższe wadliwości bez wątpienia świadczą o tym, że sąd pierwszej instancji nie wykazał należytej staranności przy analizie materiału dowodowego istotnego dla ustalania warunków orzeczenia kary łącznej. Poza wspomnianymi uchybieniami, konstatację tę uzasadnia także fakt, że organ *meriti* ograniczył się jedynie do pozyskania odpisów orzeczeń opisanych w punktach IV i V części wstępnej wyroku łącznego oraz postanowienia o zawieszeniu i podjęciu postępowania wykonawczego w sprawie dotyczącej wykonania kary orzeczonej wyrokiem IX K 812/20, a także postanowienia o zawieszeniu postępowania wykonawczego w sprawie dotyczącej wykonania kary orzeczonej wyrokiem III K 1294/21. Pozostałe ustalenia czynił w oparciu o dokumenty o charakterze wtórnym, tj. kartę karną i

informację z Krajowego Rejestru Karnego za pośrednictwem Systemu PDDD oraz informację o wyroku (Noe.SISP v. 1. 10). Powyższe postępowanie sądu daleko odbiegało od standardów właściwego procedowania w sprawie o wydanie wyroku łącznego. Pamiętać bowiem należy, że wydając wyrok łączny sąd winien się opierać nie tylko na karcie karnej (czy innego rodzaju dokumentach o charakterze wtórnym) oraz odpisach prawomocnych wyroków wraz z danymi co do odbycia kary, ale także na całych aktach spraw karnych wraz z aktami wykonawczymi (D. Kala, M. Klubińska, *Kara łączna...*, s. 91 – 92). Dokumentacja o charakterze wtórnym obarczona jest wszak dużym ryzykiem zawarcia w niej błędów będących konsekwencją wadliwego przenoszenia danych do systemu. Najlepszym tego dowodem jest to, że w informacji z Krajowego Rejestru Karnego jako początkową datę popełnienia przestępstwa przypisanego D. T. wyrokiem wydanym w sprawie IX K 812/20 wskazano „2019-05-19”, podczas gdy w wyroku skazującym figuruje data „9.05.2019 r.” (k. 17 akt sprawy IX K 737/23; k. 62 – 62 v. akt sprawy IX K 812/20). Jest przy tym oczywiste, że kwestie natury prawnej mogą być ostateczne rozstrzygane dopiero wtedy, gdy sąd prawidłowo, w oparciu o wskazaną wyżej dokumentację źródłową, ustali wszelkie fakty relewantne z perspektywy warunków orzeczenia kary łącznej.

Wskazane wyżej okoliczności, a także fakt, iż z akt postępowania wykonawczego III Kkw 270/23 (XIII Wo 189/22) wynika, że kara ograniczenia wolności orzeczona w sprawie IX K 812/20 została wykonana w całości (po dacie wydania zaskarżonego wyroku łącznego), sprawiły, że odnoszenie się w pozostałym zakresie do zarzutów i argumentów przywołanych w kasacji (art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.) należało uznać za przedwczesne lub bezprzedmiotowe.

Kierując się powyższą argumentacją, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok łączny i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania.

Badając sprawę w postępowaniu ponownym organ *meriti* zwróci uwagę w szczególności na to, by jego ustalenia konieczne do stwierdzenia, czy zachodzą warunki orzeczenia kary łącznej, zostały oparte na wnikliwej analizie właściwego materiału źródłowego. Dokonując ocen na płaszczyźnie prawnej, sąd zaś nie tylko poprawnie zidentyfikuje właściwe przepisy, ale i dokona ich prawidłowej wykładni.

Będzie przy tym pamiętał o relewantnym w tym obszarze orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego oraz Sądu Najwyższego odnoszącym się do materii kary łącznej i wyroku łącznego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

[J.J.]

[a.ł.]

Jerzy Grubba

Dariusz Kala

Michał Laskowski